

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

تابستان ۱۴۰۳

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره سی و دوم)

آبان ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۳مقدمه
۴چکیده نتایج
۵ بخش اول: روش‌شناسی گزارش
۵ معرفی مؤلفه‌های طرح پایش
۹ طرح نمونه‌گیری
۱۵ محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار
۱۶ آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین
۱۷ بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری
۱۷ شاخص کل محیط کسب و کار
۱۸ شاخص بخشی محیط کسب و کار
۲۱ شاخص استانی محیط کسب و کار
۲۶ شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی
۲۹ شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها
۳۱ شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کار آفرینی شین
۳۳ شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی
۳۴ شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی
۳۵ شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان
۳۷ شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی
۳۸ برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هر چه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، سی و دومین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در تابستان ۱۴۰۳، ۲۷۶۳ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

1. Schein
2. Computer Assisted Web Interviewing
3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۳، ۶/۰۲ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که تقریباً مشابه وضعیت این شاخص در فصل گذشته (بهار ۱۴۰۳ با میانگین ۶/۰۴) است.

در تابستان ۱۴۰۳ فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس یافته‌های این طرح در تابستان ۱۴۰۳ استان‌های البرز، زنجان و خوزستان به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت‌کننده در فصل تابستان ۱۴۰۳ معادل ۴۱/۹۵ درصد بوده است که نسبت به بهار ۱۴۰۲ (۴۱/۱۹ درصد) افزایش ۰/۷۶ درصدی داشته است.

بر اساس نتایج این پایش در تابستان ۱۴۰۳، وضعیت محیط کسب و کار در بخش کشاورزی (۶/۰۶) در مقایسه با بخش‌های صنعت (۵/۸۸) و خدمات (۶/۰۰) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته فعالیت‌های ۱- حمل و نقل و انبارداری، ۲- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه و ۳- هنر، سرگرمی و تفریح دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی، ۲- آموزش و ۳- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی، بدترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۳، عدد ۶/۲۱ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که به صورت جزئی مناسب‌تر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۲ با میانگین ۶/۲۶) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۶۵ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۶۰ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۸۵ است که در فصل گذشته عدد ۵/۹۹ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط حقوقی و قانونی با عدد ۵/۶۳ و محیط مالی با عدد ۸/۳۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نامگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)

۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایت‌مندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
 - ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
 - ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)
 - ۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)
 - ۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)
 - ۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)
 - ۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین‌المللی (کیلومتر)
 - ۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)
 - ۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان
- نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)
- ۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده اند

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC^۴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری شهریور ماه ۱۴۰۳ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، براساس بخش عمده اقتصادی است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، بخش عمده اقتصادی و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

به این ترتیب حداکثر میزان تداخل نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته‌فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0/975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (کم تر از ۰/۸ درصد)

t : نسبت مفروض شاخص

N_p : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۳۵ در نظر گرفته شده است.

Deff: اثر طرح (برابر ۱/۷)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید. برآوردهای سالانه، با ضرب وزن نهایی در کسر $\frac{1}{4}$ به طور مشابه، محاسبه می‌شود.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است و ساختار تداخل نمونه به صورت:

به این ترتیب حداکثر میزان تداخل نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۳۵ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه بهینه برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۵۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تأکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۳				سال ۱۴۰۲				سال ۱۴۰۱				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Q4	Q
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R4	R3	R
-	-	-	-	-	-	-	-	-	S4	S3	-	S
-	-	-	-	-	-	-	-	T4	T3	-	-	T
-	-	-	-	-	-	-	U4	U3	-	-	U2	U
-	-	-	-	-	-	V4	V3	-	-	V2	V1	V
-	-	-	-	-	W4	W3	-	-	W2	W1	-	W
-	-	-	-	X4	X3	-	-	X2	X1	-	-	X
-	-	-	Y4	Y3	-	-	Y2	Y1	-	-	-	Y
-	-	Z4	Z3	-	-	Z2	Z1	-	-	-	-	Z
-	AA4	AA3	-	-	AA2	AA1	-	-	-	-	-	AA
AB4	AB3	-	-	AB2	AB1	-	-	-	-	-	-	AB
AC3	-	-	AC2	AC1	-	-	-	-	-	-	-	AC
-	-	AD2	AD1	-	-	-	-	-	-	-	-	AD

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۹۱	فارس	۲۰۷	آذربایجان شرقی
۷۹	قزوین	۱۰۱	آذربایجان غربی
۶۵	قم	۷۰	اردبیل
۷۲	کردستان	۳۳۱	اصفهان
۱۷۹	کرمان	۱۷۲	البرز
۷۷	کرمانشاه	۵۲	ایلام
۷۲	کهگیلویه و بویراحمد	۱۶۲	بوشهر
۶۷	گلستان	۱۱۸۱	تهران
۱۰۱	گیلان	۵۰	چهارمحال و بختیاری
۸۰	لرستان	۷۹	خراسان جنوبی
۱۷۲	مازندران	۳۳۸	خراسان رضوی
۱۰۱	مرکزی	۴۹	خراسان شمالی
۱۰۷	هرمزگان	۳۷۱	خوزستان
۷۷	همدان	۶۶	زنجان
۱۰۰	یزد	۵۸	سمنان
۴۹۰۲	کل	۷۵	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

استان	نرخ پاسخگویی (درصد)							
	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	سال ۹۸
آذربایجان شرقی	۵۹	۵۰	۶۶	۵۹	۶۵	۶۰	۵۸	۵۶
آذربایجان غربی	۹۴	۸۹	۸۹	۸۱	۶۶	۷۳	۷۰	۶۷
اردبیل	۷۶	۹۱	۹۸	۸۵	۶۸	۶۸	۷۴	۷۰
اصفهان	۸۹	۸۱	۸۷	۸۴	۷۰	۹۱	۸۲	۵۳
البرز	۸۱	۶۱	۹۷	۸۶	۸۱	۶۵	۵۲	۶۴
ایلام	۷۳	۸۳	۸۷	۷۰	۶۰	۵۰	۵۹	۵۰
بوشهر	۵۴	۵۷	۵۴	۶۱	۵۷	۵۷	۴۳	۵۲
تهران	۲۷	۲۹	۳۶	۳۷	۴۲	۳۶	۴۵	۴۹
چهارمحال و بختیاری	۹۴	۶۹	۸۳	۶۵	۶۰	۵۹	۷۶	۶۱
خراسان جنوبی	۴۶	۳۶	۵۴	۴۹	۵۳	۶۵	۶۲	۶۴
خراسان رضوی	۳۵	۳۳	۳۷	۳۸	۳۴	۵۰	۴۶	۴۷
خراسان شمالی	۴۵	۵۴	۷۹	۶۳	۶۵	۵۴	۵۹	۶۴
خوزستان	۵۴	۵۸	۵۷	۵۵	۴۸	۴۵	۴۷	۴۴
زنجان	۸۰	۷۹	۹۳	۷۹	۶۴	۷۲	۷۳	۷۲
سمنان	۸۱	۷۵	۹۸	۷۴	۶۳	۷۹	۷۳	۶۷
سیستان و بلوچستان	۹۷	۸۹	۹۱	۷۰	۷۲	۴۹	۵۰	۴۱
فارس	۵۰	۵۸	۴۹	۵۵	۵۸	۵۷	۵۵	۵۹
قزوین	۹۵	۹۶	۷۷	۷۸	۸۰	۵۸	۵۴	۴۶
قم	۸۰	۷۸	۷۲	۶۲	۵۸	۷۸	۴۹	۵۳
کردستان	۷۹	۶۸	۷۶	۷۰	۶۲	۷۰	۶۸	۶۸
کرمان	۴۱	۳۷	۵۰	۵۲	۶۰	۶۴	۵۱	۵۵
کرمانشاه	۷۴	۵۹	۷۸	۷۵	۷۰	۶۸	۶۷	۷۲
کهگیلویه و بویراحمد	۲۲	۳۱	۲۳	۳۱	۵۴	۵۰	۵۳	۶۶
گلستان	۹۹	۹۱	۷۹	۶۶	۶۸	۵۵	۵۹	۶۲
گیلان	۷۲	۶۶	۶۷	۶۸	۶۸	۵۲	۶۰	۵۰
لرستان	۳۵	۶۰	۸۸	۸۵	۵۹	۵۴	۶۴	۵۶
مازندران	۸۱	۵۱	۸۲	۷۳	۶۶	۷۵	۵۷	۶۲
مرکزی	۶۴	۸۷	۴۷	۷۱	۷۴	۷۹	۷۸	۶۳
هرمزگان	۷۲	۶۲	۶۰	۵۰	۵۶	۴۸	۵۱	۴۵
همدان	۸۷	۵۴	۷۷	۵۲	۵۴	۵۲	۵۱	۵۳
یزد	۸۱	۹۱	۶۴	۶۴	۵۷	۶۰	۵۹	۵۵
کل	۵۶	۵۵	۵۹	۵۷	۵۷	۵۸	۵۶	۵۴

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای‌دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، بخش عمده اقتصادی و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۶ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود - داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

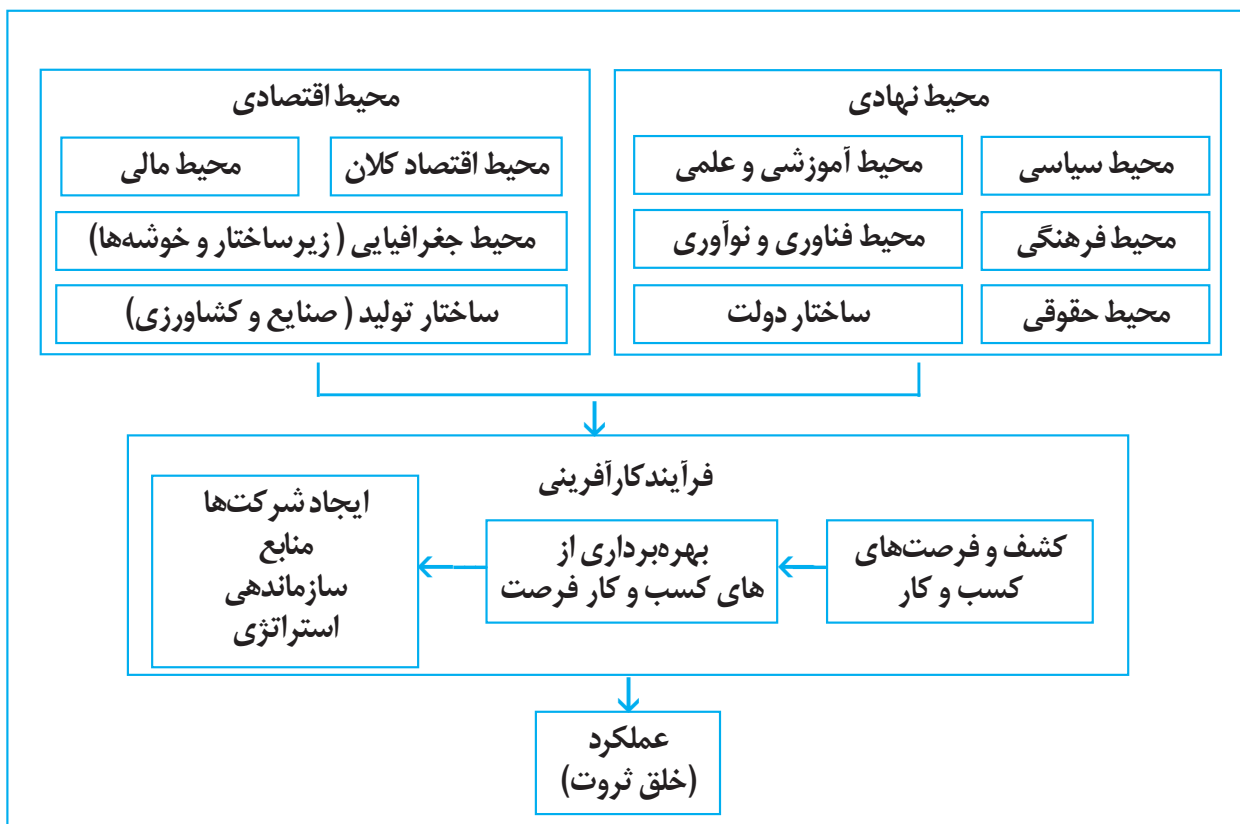
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص کل محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص کل محیط کسب و کار

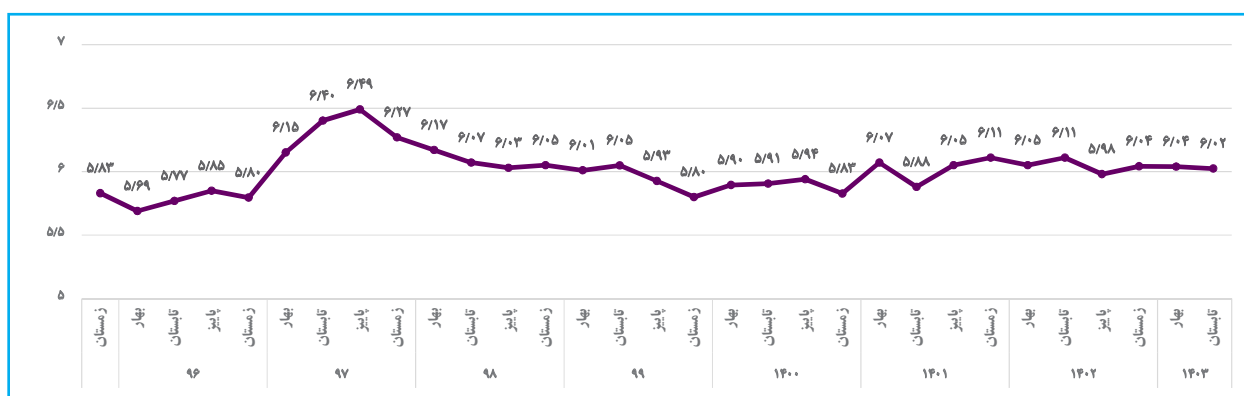
درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به * فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	تابستان	بهار	تابستان	سال	سال	سال	سال ۹۹	سال ۹۸
		۱۴۰۳	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰		
-۱/۳۹	-۰/۲۶	۶/۰۲	۶/۰۴	۶/۱۱	۶/۰۵	۶/۰۳	۵/۸۹	۵/۹۵	۶/۰۸

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۳ عدد ۶/۰۲ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص کل نشان می دهد که مشابه فصل قبل این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۳ با میانگین ۶/۰۴) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۳ مشابه فصل قبل شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص کل محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

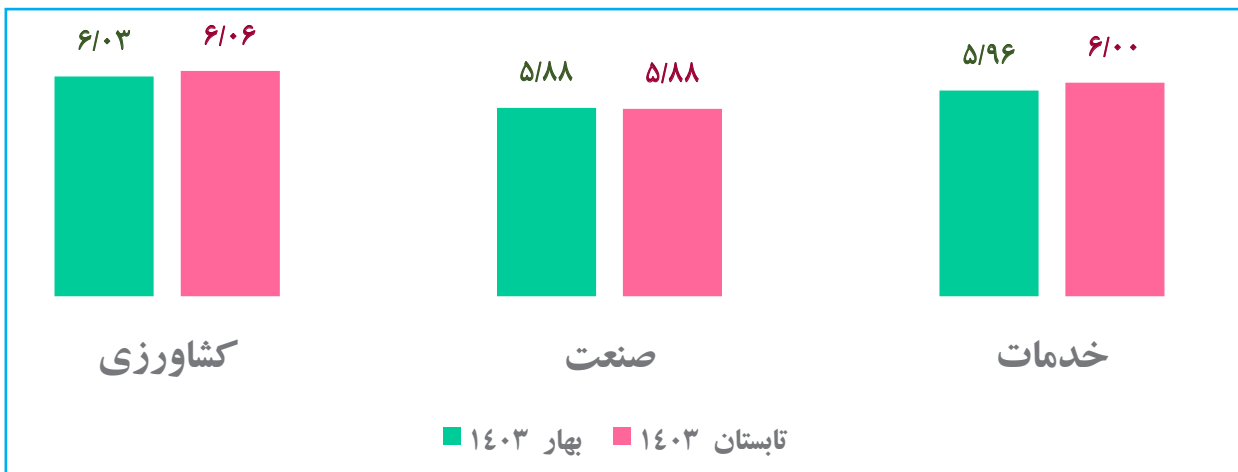
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش های عمده اقتصادی

بخش	تابستان ۱۴۰۲	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۶/۰۲	۶/۰۳	۶/۰۶	۰/۴۵	۰/۶۳
صنعت	۵/۹۲	۵/۸۸	۵/۸۸	-۰/۱۰	-۰/۷۰
خدمات	۶/۱۴	۵/۹۶	۶/۰۰	۰/۶۴	-۲/۳۲

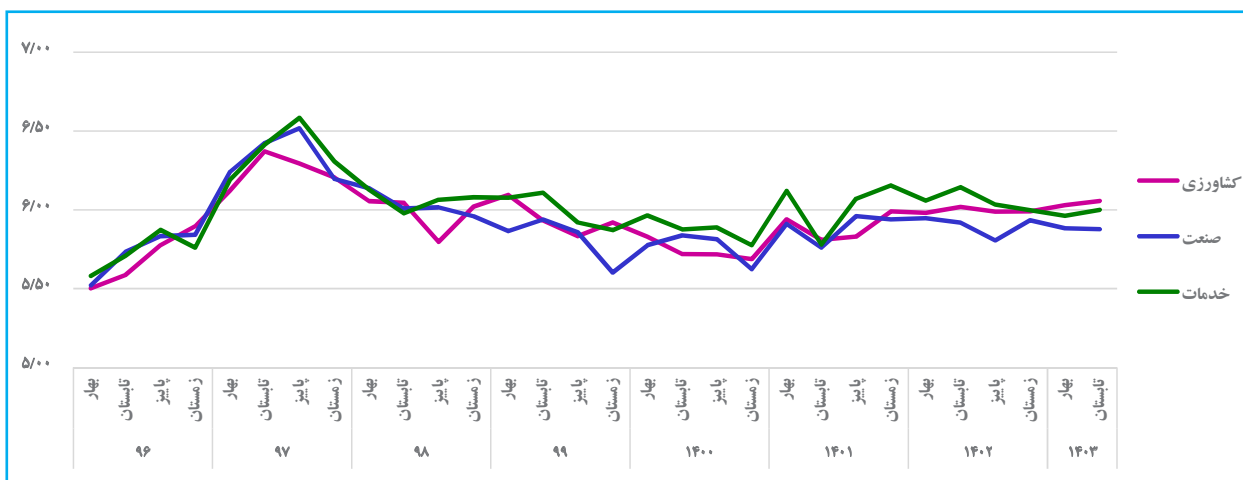
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیتها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در تابستان ۱۴۰۳، وضعیت محیط کسب و کار بخش صنعت و بخش کشاورزی را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - تابستان ۱۴۰۳

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل		کشاورزی		صنعت		خدمات	
	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳
	۵/۹۴	۵/۹۶	۰/۲۹	۶/۰۳	۶/۰۶	۰/۴۵	۵/۸۸	۶/۱۰۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۱۲	۴/۱۳	۰/۱۸	۴/۰۱	۴/۴۲	۱۰/۳۱	۴/۰۷	۴/۱۸
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۲۵	۶/۱۵	-۱/۵۵	۶/۵۰	۶/۱۷	-۴/۹۹	۶/۳۶	۶/۱۳
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۹	۵/۳۷	-۰/۳۶	۵/۶۷	۵/۷۳	۱/۱۱	۵/۲۸	۵/۴۵
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۲۹	۷/۱۹	-۱/۳۸	۷/۳۵	۷/۱۳	-۲/۹۸	۷/۴۸	۷/۱۵
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۷/۹۵	۷/۷۳	-۲/۷۹	۸/۱۶	۷/۸۲	-۴/۰۸	۷/۹۹	۷/۷۸
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۸	۶/۱۲	-۱/۰۶	۶/۳۲	۶/۶۲	۴/۷۳	۶/۱۱۷	۶/۰۳
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۲	۵/۱۳	۰/۱۶	۵/۱۳	۴/۸۵	-۵/۴۴	۵/۰۴	۵/۲۷
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۴۷	۶/۴۱	-۰/۸۸	۶/۶۴	۶/۰۲	-۹/۴۳	۶/۳۶	۶/۵۳
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۳۶	۶/۲۴	-۱/۸۷	۶/۵۰	۶/۲۳	-۴/۱۲	۶/۱۳	۶/۴۷
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۸۶	۶/۸۱	-۰/۷۲	۶/۶۸	۶/۴۷	-۳/۰۲	۶/۶۱	۶/۹۵
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۸۰	۷/۷۰	-۱/۳۶	۸/۱۳	۸/۱۴	۰/۱۲	۷/۷۴	۷/۶۶
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۱۹	۶/۱۸	-۰/۰۸	۶/۲۹	۶/۵۴	۴/۰۹	۶/۱۲	۶/۲۵
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۵۸	۵/۶۰	۰/۴۷	۵/۶۴	۵/۶۱	-۰/۶۶	۵/۴۱	۵/۸۰
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۳۰	۶/۱۰	-۳/۱۰	۶/۳۷	۶/۵۴	۲/۶۸	۶/۲۷	۶/۱۷
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۴۱	۶/۲۵	-۲/۵۳	۶/۲۳	۶/۲۸	۰/۸۹	۶/۱۳	۶/۵۱
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۰۹	۵/۰۲	-۱/۳۵	۵/۲۵	۵/۲۱	-۰/۶۷	۴/۸۵	۵/۱۷
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۲	۵/۸۶	-۱/۰۰	۵/۶۶	۵/۸۲	۲/۷۲	۵/۵۹	۶/۰۹
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۳۰	۵/۳۲	۰/۴۳	۵/۴۲	۵/۵۵	۲/۴۰	۵/۱۱	۵/۳۸
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۸	۶/۳۸	-۱/۴۲	۶/۹۰	۶/۸۶	-۰/۵۷	۶/۲۶	۶/۵۵
کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۹	۶/۱۰	۰/۲۷	۵/۹۲	۶/۵۹	۱۱/۲۰	۶/۱۶	۵/۹۸
کمبود تقاضا در بازار	۵/۳۴	۵/۴۹	۲/۶۹	۵/۱۸	۵/۰۷	-۲/۱۶	۵/۱۴	۵/۶۴
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۶۷	۵/۸۱	۲/۵۷	۶/۰۸	۵/۶۸	-۶/۶۱	۵/۶۱	۵/۸۶
کمبود نیروی کار ماهر	۶/۰۱	۶/۱۶	۲/۵۷	۵/۶۶	۶/۲۰	۹/۵۹	۶/۳۱	۵/۹۶
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۲۱	۵/۳۱	۲/۰۳	۴/۹۹	۵/۰۴	۰/۸۳	۴/۹۹	۵/۵۰
محدودیت دسترسی به آب	۳/۹۴	۴/۲۶	۷/۹۸	۴/۶۴	۴/۸۳	۴/۰۸	۴/۲۰	۴/۰۵
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۴/۵۲	۵/۸۱	۲۸/۳۹	۴/۹۰	۵/۳۸	۹/۶۵	۴/۹۶	۵/۴۱
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۳۳	۶/۲۴	-۱/۴۸	۶/۲۷	۶/۳۵	۱/۱۷	۶/۱۹	۶/۵۴
موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۷	۶/۱۷	-۱/۵۲	۶/۲۹	۶/۴۹	۳/۲۲	۶/۳۱	۶/۲۱

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در هر سه بخش عمده اقتصادی غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در بخش خدمات محدودیت دسترسی به آب و در بخش های صنعت و کشاورزی نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول مساعدترین مولفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه					
	۱	۲	۳	۴	۵	
کل	بهار ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
کشاورزی	بهار ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	تابستان ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	رویه های سختگیرانه اداره های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
صنعت	بهار ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	کمبود نیروی کار ماهر
خدمات	بهار ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود اولویت اول در بخش کشاورزی و صنعت دشواری تأمین مالی و در بخش خدمات غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، اولویت دوم در بخش کشاورزی و صنعت غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات و در بخش خدمات دشواری تأمین مالی از بانکها و اولویت سوم در هر سه بخش بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار به عنوان مهمترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده است.

شاخص استانی محیط کسب و کار

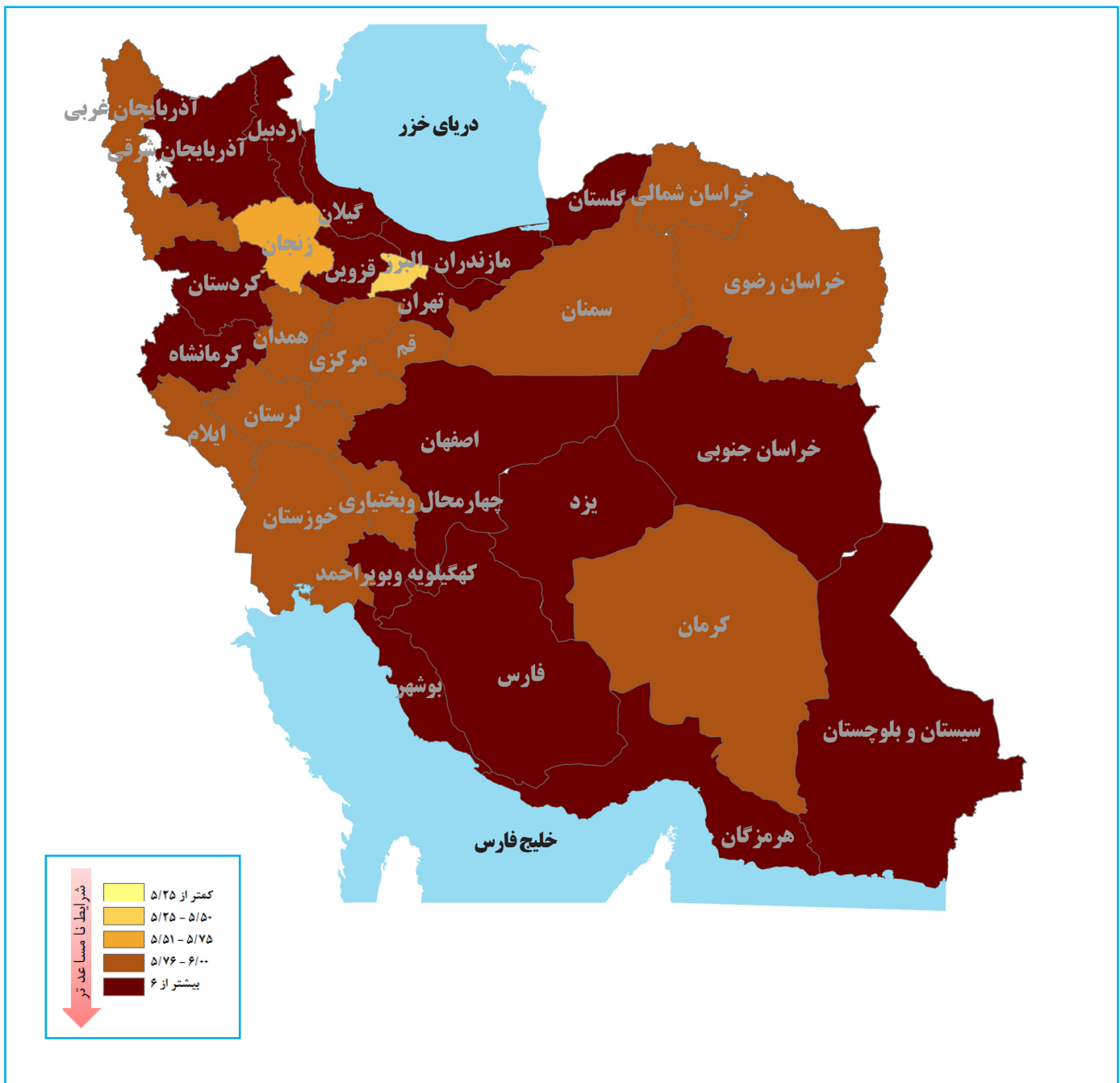
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به * فصل مشابه سال گذشته		تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۲	تابستان ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	سال ۹۸	استان
۱/۰۶	-۰/۴۶	۶/۰۷	۶/۰۴	۶/۰۰	۵/۹۷	۵/۷۹	۵/۶۶	۵/۵۴	۶/۰۱	آذربایجان شرقی
-۰/۷۴	۰/۸۰	۵/۹۲	۵/۸۷	۵/۹۶	۵/۸۷	۵/۶۰	۵/۴۰	۵/۳۳	۵/۳۰	آذربایجان غربی
-۲/۷۳	-۲/۲۹	۶/۰۷	۶/۲۲	۶/۲۵	۶/۱۸	۶/۲۸	۶/۰۹	۶/۰۳	۵/۹۳	اردبیل
۶/۸۲	۱/۱۱	۶/۲۳	۶/۱۷	۵/۸۴	۵/۹۳	۵/۸۲	۵/۷۷	۶/۰۵	۶/۱۷	اصفهان
-۱۳/۲۱	-۵/۰۱	۵/۴۵	۵/۷۴	۶/۲۸	۶/۰۷	۶/۲۳	۵/۹۴	۶/۰۰	۶/۲۴	البرز
-۳/۸۳	-۰/۸۴	۵/۸۷	۵/۹۲	۶/۱۰	۵/۹۵	۵/۹۰	۵/۷۳	۵/۸۳	۶/۰۴	ایلام
-۲/۱۶	۰/۷۷	۶/۱۰	۶/۰۶	۶/۲۴	۶/۱۹	۶/۳۹	۶/۰۳	۶/۰۴	۶/۱۸	بوشهر
-۲/۱۱	-۲/۰۷	۶/۰۹	۶/۲۱	۶/۲۲	۶/۱۷	۶/۱۲	۶/۲۴	۶/۱۵	۶/۱۹	تهران
-۴/۱۵	۲/۵۳	۵/۹۷	۵/۸۲	۶/۲۳	۶/۱۹	۶/۱۰	۶/۱۶	۶/۲۱	۶/۳۵	چهارمحال و بختیاری
۸/۴۴	۸/۵۹	۶/۶۴	۶/۱۲	۶/۱۳	۵/۹۸	۵/۷۹	۵/۸۹	۵/۷۷	۵/۸۳	خراسان جنوبی
-۵/۴۰	-۳/۵۱	۵/۹۰	۶/۱۲	۶/۲۴	۶/۲۱	۶/۰۴	۵/۶۱	۵/۹۰	۶/۰۲	خراسان رضوی
-۴/۸۵	۲/۰۹	۵/۸۷	۵/۷۵	۶/۱۶	۶/۰۵	۵/۹۸	۵/۹۴	۶/۰۶	۶/۲۴	خراسان شمالی
-۰/۰۷	۱/۷۴	۵/۷۷	۵/۶۸	۵/۷۸	۵/۷۳	۵/۹۵	۶/۰۱	۶/۰۷	۶/۰۹	خوزستان
-۲/۷۱	-۳/۰۰	۵/۶۰	۵/۷۸	۵/۷۶	۵/۷۷	۵/۸۴	۵/۵۶	۵/۳۴	۵/۵۶	زنجان
۳/۷۷	۲/۲۹	۵/۹۶	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۳۲	۵/۲۲	۵/۷۲	سمنان
-۵/۶۷	۲/۵۸	۶/۲۲	۶/۰۶	۶/۵۹	۶/۳۹	۶/۲۵	۶/۲۹	۶/۲۳	۶/۳۷	سیستان و بلوچستان
۰/۹۶	-۳/۸۸	۶/۱۶	۶/۴۱	۶/۱۰	۶/۰۸	۵/۷۲	۵/۶۰	۵/۸۰	۵/۹۲	فارس
-۰/۳۶	۰/۰۷	۶/۰۴	۶/۰۴	۶/۰۶	۵/۹۹	۵/۷۳	۵/۸۸	۵/۹۰	۵/۹۳	قزوین
۸/۹۱	۰/۴۵	۵/۸۸	۵/۸۵	۵/۳۹	۵/۵۷	۶/۲۱	۶/۱۶	۵/۹۹	۶/۰۴	قم
۰/۳۸	۰/۵۳	۶/۲۷	۶/۲۴	۶/۲۵	۶/۳۵	۶/۳۸	۶/۳۲	۶/۲۹	۶/۲۶	کردستان
-۴/۵۳	-۳/۹۵	۵/۷۸	۶/۰۲	۶/۰۶	۵/۹۱	۶/۳۳	۶/۳۶	۶/۲۴	۶/۰۴	کرمان
-۲/۱۴	۴/۳۴	۶/۰۴	۵/۷۹	۶/۱۷	۵/۹۸	۵/۹۹	۶/۱۷	۶/۱۱	۶/۱۷	کرمانشاه
۶/۰۵	۲/۸۳	۶/۲۴	۶/۰۷	۵/۸۸	۵/۹۶	۵/۸۵	۵/۸۶	۵/۹۷	۵/۹۸	کهگیلویه و بویراحمد
۰/۲۳	-۰/۸۱	۶/۰۵	۶/۱۰	۶/۰۳	۵/۹۷	۶/۲۵	۶/۱۹	۶/۰۵	۶/۱۱	گلستان
-۳/۸۳	-۰/۷۰	۶/۰۷	۶/۱۱	۶/۳۱	۶/۱۷	۶/۱۱	۵/۷۰	۵/۶۴	۵/۵۶	گیلان
-۵/۳۴	-۲/۴۸	۵/۸۷	۶/۰۲	۶/۲۰	۶/۰۹	۶/۰۷	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۱۳	لرستان
۱/۴۹	-۰/۷۹	۶/۱۵	۶/۱۱	۶/۰۶	۶/۰۱	۵/۹۲	۵/۷۶	۵/۸۶	۵/۷۱	مازندران
-۲/۱۸	۳/۹۶	۵/۷۹	۵/۵۷	۵/۹۲	۵/۵۵	۵/۴۵	۵/۱۵	۵/۳۸	۵/۶۵	مرکزی
-۳/۷۶	-۳/۷۹	۶/۱۰	۶/۳۴	۶/۳۴	۶/۲۹	۶/۲۲	۵/۹۴	۶/۰۸	۶/۱۰	هرمزگان
۰/۲۴	۳/۹۱	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۹۳	۵/۹۵	۵/۹۴	۵/۸۵	۵/۸۹	۶/۰۶	همدان
-۰/۱۴	۲/۵۷	۶/۰۵	۵/۹۰	۶/۰۶	۵/۹۹	۵/۸۵	۵/۶۵	۵/۶۴	۵/۷۲	یزد

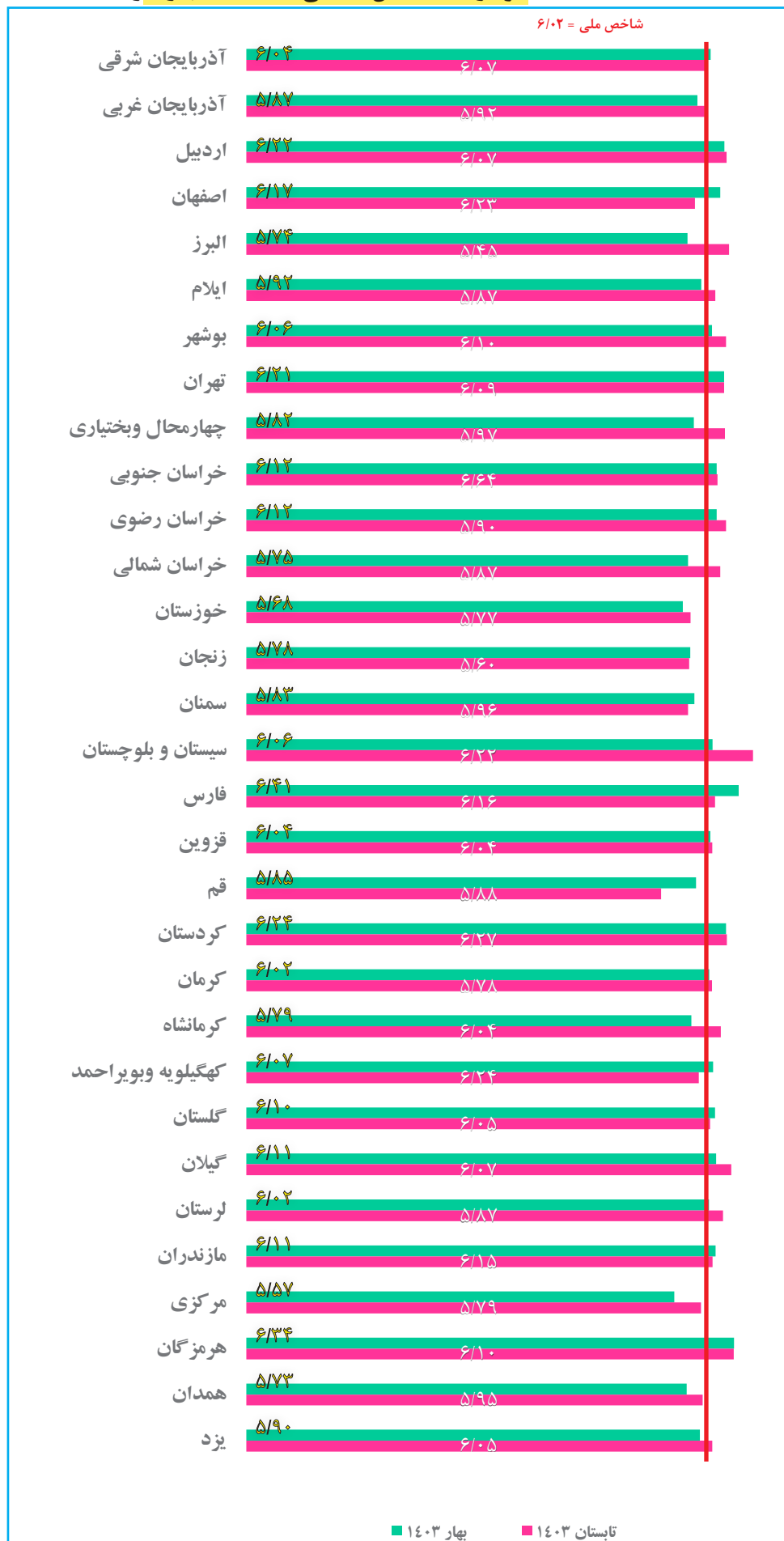
* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در **تایبستان** ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های **البرز، زنجان و خوزستان** دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود **۴۵** درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل **۱/۱۹** واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

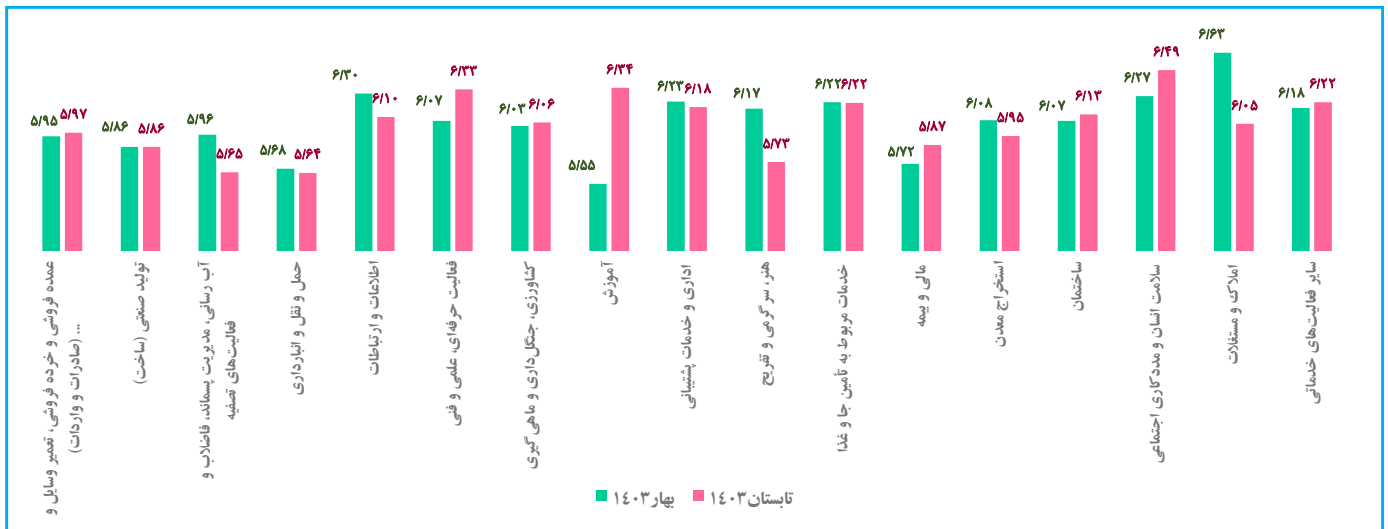
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۹۵	۵/۹۷	۰/۴۷
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۸۶	۵/۸۶	-۰/۰۲
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه	۵/۹۶	۵/۶۵	-۵/۲۰
حمل و نقل و انبارداری	۵/۶۸	۵/۶۴	-۰/۵۹
اطلاعات و ارتباطات	۶/۳۰	۶/۱۰	-۳/۰۶
فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	۶/۰۷	۶/۳۳	۴/۲۴
کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	۶/۰۳	۶/۰۶	۰/۴۵
آموزش	۵/۵۵	۶/۳۴	۱۴/۲۳
اداری و خدمات پشتیبانی	۶/۲۳	۶/۱۸	-۰/۷۴
هنر، سرگرمی و تفریح	۶/۱۷	۵/۷۳	-۷/۱۴
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۶/۲۲	۶/۲۲	-۰/۰۷
مالی و بیمه	۵/۷۲	۵/۸۷	۲/۷۴
استخراج معدن	۶/۰۸	۵/۹۵	-۲/۱۴
ساختمان	۶/۰۷	۶/۱۳	۰/۹۱
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۶/۲۷	۶/۴۹	۳/۳۹
املاک و مستغلات	۶/۶۳	۶/۰۵	-۸/۸۳
سایر فعالیتهای خدماتی	۶/۱۸	۶/۲۲	۰/۷۸

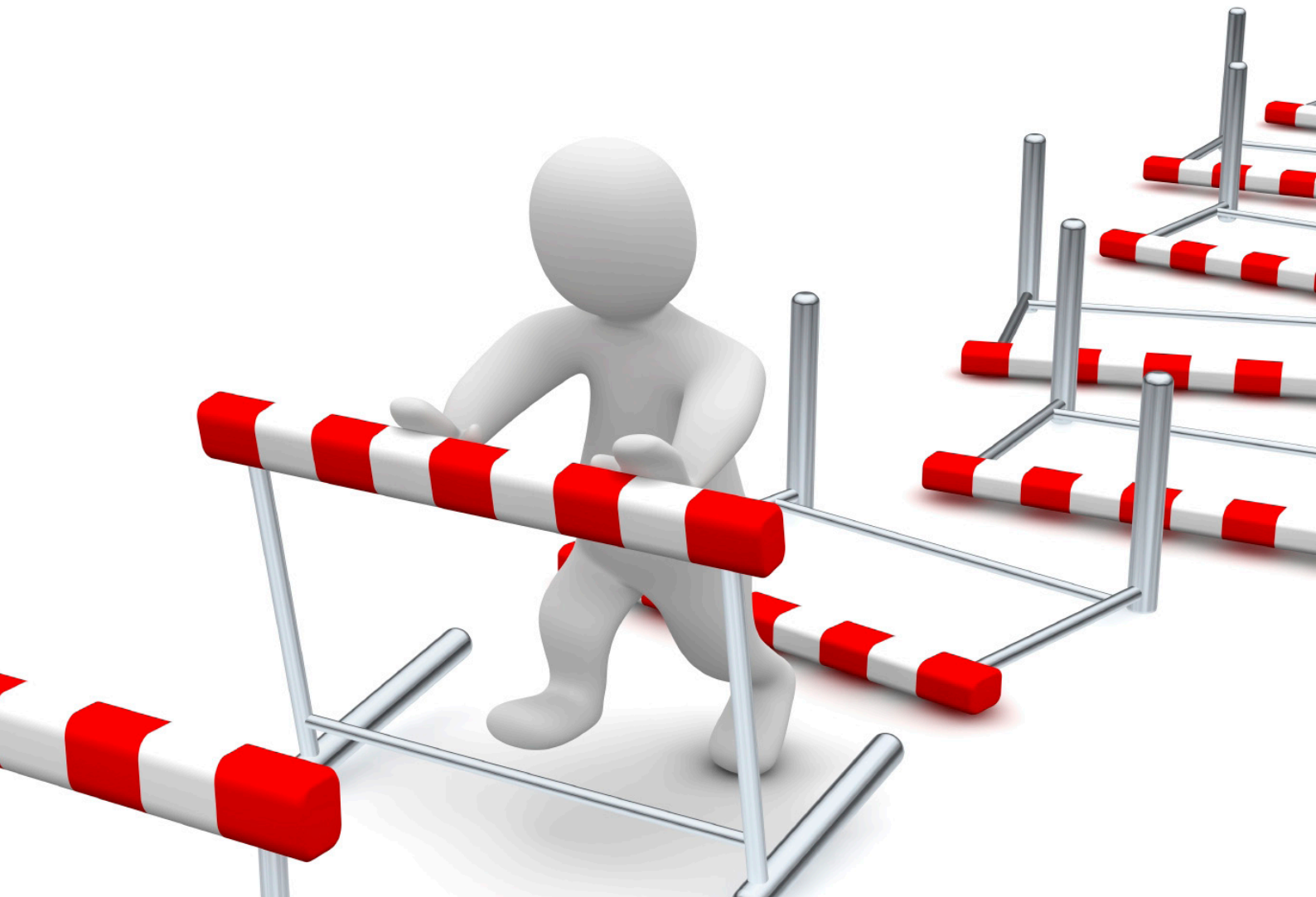
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در تابستان ۱۴۰۳، رشته‌های: ۱- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی، ۲- آموزش و ۳- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته‌های ۱- حمل و نقل و انبارداری، ۲- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه و ۳- هنر، سرگرمی و تفریح به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته‌های اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند. منظور از سایر فعالیتهای خدماتی، فعالیتهای سازمان‌های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیتهای خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - تابستان ۱۴۰۳

مؤلفه	رشته فعالیت	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و روبه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ها، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	ضعف دادگام‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	کمبود تقاضا در بازار	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	کمبود نیروی کار ماهر	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	محدودیت دسترسی به آب	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
سایر فعالیت‌های خدماتی	املاک و مستغلات	سلامت انسان و مده‌کاری اجتماعی	ساختمان	استخراج معدن	مالی و بیمه	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	هنر، سرگرمی و تفریح	اداری و خدمات پشتیبانی	آموزش	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	اطلاعات و ارتباطات	حمل و نقل و انبارداری	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	تولید صنعتی (ساخت)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)													
۴/۵۸	۵/۶۴	۳/۶۴	۴/۷۲	۴/۷۴	۴/۰۰	۳/۷۶	۳/۸۲	۴/۸۸	۳/۷۲	۴/۴۲	۴/۲۱	۴/۹۵	۴/۰۲	۳/۲۲	۳/۹۶	۴/۱۳													
۵/۹۷	۶/۵۴	۶/۳۸	۶/۳۲	۶/۱۶	۶/۷۳	۷/۰۰	۳/۲۹	۶/۲۰	۶/۰۶	۶/۱۷	۶/۴۵	۶/۱۳	۶/۰۶	۶/۷۴	۶/۱۵	۶/۱۱													
۵/۶۷	۴/۹۳	۶/۱۳	۶/۰۶	۵/۳۸	۵/۵۳	۵/۸۳	۶/۳۶	۵/۲۸	۵/۹۴	۵/۷۳	۵/۷۳	۵/۲۳	۵/۲۵	۴/۰۰	۵/۱۶	۵/۴۳													
۶/۸۲	۷/۲۱	۸/۳۹	۶/۹۳	۶/۷۰	۷/۶۸	۵/۵۷	۶/۳۳	۶/۹۱	۶/۸۹	۷/۱۳	۷/۶۹	۷/۰۲	۶/۶۶	۷/۰۵	۷/۳۰	۷/۱۵													
۷/۳۸	۹/۴۲	۷/۵۰	۸/۰۷	۷/۲۶	۷/۸۰	۸/۵۰	۷/۰۹	۷/۲۹	۸/۳۱	۷/۸۲	۸/۲۰	۷/۲۴	۶/۶۷	۷/۵۶	۷/۶۲	۷/۸۴													
۶/۷۹	۶/۴۲	۶/۰۰	۶/۳۸	۶/۵۹	۴/۵۶	۷/۰۰	۵/۴۰	۶/۱۴	۶/۴۲	۶/۶۲	۶/۸۶	۶/۴۶	۵/۶۶	۷/۸۲	۶/۱۱	۵/۹۵													
۵/۹۰	۳/۰۰	۵/۱۸	۵/۰۹	۵/۳۲	۶/۰۸	۵/۰۰	۵/۵۰	۴/۹۴	۵/۵۰	۴/۸۵	۴/۹۶	۵/۴۱	۵/۰۵	۵/۶۴	۴/۹۶	۵/۲۸													
۷/۰۷	۷/۸۰	۶/۹۱	۶/۴۶	۵/۹۰	۵/۱۵	۷/۰۰	۵/۷۸	۵/۸۲	۶/۶۲	۶/۰۲	۶/۷۲	۶/۶۳	۵/۵۸	۵/۴۳	۶/۳۱	۶/۵۷													
۷/۱۹	۴/۳۳	۷/۴۶	۶/۷۴	۶/۷۰	۷/۰۶	۸/۵۰	۷/۳۰	۶/۲۴	۶/۸۸	۶/۲۳	۷/۰۰	۶/۵۰	۶/۱۳	۵/۴۷	۵/۸۲	۶/۴۰													
۶/۹۵	۸/۲۵	۷/۰۶	۷/۰۱	۶/۴۴	۶/۸۴	۷/۰۰	۶/۹۲	۶/۹۵	۶/۰۰	۶/۴۷	۷/۱۴	۷/۰۴	۶/۶۱	۶/۸۹	۶/۶۲	۶/۹۵													
۷/۸۹	۸/۸۰	۷/۲۴	۷/۳۵	۷/۳۲	۷/۷۲	۷/۷۱	۶/۶۷	۷/۶۲	۷/۸۹	۸/۱۴	۷/۵۴	۷/۵۲	۶/۹۵	۸/۵۳	۷/۷۱	۷/۷۲													
۶/۳۲	۶/۲۰	۶/۵۰	۶/۲۷	۵/۳۸	۵/۱۳	۶/۶۰	۵/۲۰	۶/۵۸	۶/۴۷	۶/۵۴	۶/۶۷	۶/۲۱	۵/۷۳	۵/۸۷	۶/۰۴	۶/۲۷													
۶/۶۸	۵/۱۱	۶/۰۰	۵/۹۶	۵/۹۲	۶/۴۷	۶/۱۷	۴/۷۱	۶/۶۳	۶/۵۷	۵/۶۱	۵/۷۱	۶/۰۳	۶/۲۲	۶/۴۴	۵/۲۶	۵/۷۲													
۶/۷۲	۶/۵۰	۶/۶۵	۶/۴۸	۶/۲۵	۷/۵۰	۵/۶۰	۳/۶۳	۶/۰۰	۶/۶۷	۶/۵۴	۶/۳۶	۶/۳۵	۶/۰۹	۶/۹۳	۵/۸۷	۶/۱۲													
۷/۲۱	۶/۱۰	۷/۶۰	۶/۲۴	۶/۰۴	۸/۲۱	۶/۳۳	۵/۶۰	۶/۹۵	۷/۰۶	۶/۲۸	۶/۹۴	۶/۶۱	۵/۹۴	۵/۹۳	۵/۸۴	۶/۴۵													
۵/۸۹	۴/۱۷	۵/۰۰	۵/۳۸	۵/۲۱	۳/۸۵	۶/۶۰	۷/۰۰	۶/۳۳	۵/۷۱	۵/۲۱	۵/۳۴	۵/۴۸	۴/۷۸	۴/۹۳	۴/۷۳	۵/۱۳													
۶/۵۴	۵/۰۰	۶/۸۳	۵/۵۸	۵/۹۴	۵/۲۵	۵/۶۷	۶/۶۷	۶/۲۰	۶/۶۲	۵/۸۲	۶/۴۱	۴/۲۶	۴/۹۷	۵/۵۰	۵/۵۰	۶/۱۱													
۵/۸۷	۴/۷۱	۵/۶۴	۵/۱۶	۶/۰۴	۴/۰۸	۴/۴۰	۵/۳۸	۶/۲۰	۶/۵۳	۵/۵۵	۵/۵۳	۵/۳۷	۴/۹۳	۴/۹۳	۵/۲۰	۵/۳۷													
۶/۰۹	۶/۵۰	۷/۸۲	۶/۶۲	۶/۱۷	۶/۸۵	۵/۸۰	۵/۷۰	۶/۹۵	۷/۵۶	۶/۸۶	۶/۹۰	۶/۲۵	۵/۶۶	۴/۹۳	۶/۰۴	۶/۵۸													
۵/۷۳	۵/۱۴	۶/۰۶	۶/۵۶	۵/۴۶	۶/۰۰	۶/۶۷	۵/۸۰	۶/۱۴	۷/۰۰	۶/۵۹	۶/۹۲	۶/۱۸	۵/۳۰	۶/۵۹	۶/۱۷	۵/۹۵													
۶/۳۲	۷/۰۰	۵/۰۰	۵/۶۰	۶/۳۳	۴/۷۱	۶/۱۴	۵/۵۵	۵/۱۱	۵/۵۳	۵/۰۷	۵/۵۶	۴/۹۱	۵/۲۶	۴/۶۵	۵/۲۹	۵/۶۹													
۶/۳۹	۶/۸۳	۶/۲۹	۵/۳۶	۶/۶۵	۶/۲۵	۶/۸۳	۴/۵۵	۶/۳۹	۵/۶۵	۵/۶۸	۵/۹۹	۵/۵۰	۵/۵۵	۴/۸۹	۵/۸۰	۵/۸۵													
۵/۷۶	۴/۰۷	۵/۶۵	۵/۹۴	۶/۴۴	۵/۸۸	۶/۸۳	۵/۰۹	۵/۸۲	۶/۳۹	۶/۲۰	۷/۰۴	۶/۸۵	۵/۳۴	۶/۴۴	۶/۴۸	۵/۹۱													
۶/۹۷	۴/۸۵	۵/۶۰	۵/۵۱	۴/۱۵	۵/۱۱	۶/۸۶	۶/۲۵	۵/۸۰	۶/۳۹	۵/۰۴	۵/۳۰	۶/۱۲	۴/۸۳	۴/۲۲	۵/۱۰	۵/۴۶													
۵/۰۹	۴/۲۳	۲/۷۳	۴/۹۳	۵/۷۳	۳/۴۷	۶/۸۳	۴/۴۰	۳/۸۸	۴/۶۷	۴/۸۳	۳/۵۹	۳/۶۴	۴/۴۴	۴/۰۶	۴/۳۶	۴/۰۲													
۵/۲۹	۵/۳۶	۵/۶۷	۵/۹۳	۵/۵۲	۴/۹۳	۶/۶۷	۵/۸۰	۵/۶۳	۶/۱۲	۵/۳۸	۵/۴۲	۵/۳۸	۵/۳۳	۵/۳۳	۶/۴۷	۵/۴۰													
۶/۸۲	۶/۵۷	۶/۷۵	۶/۵۴	۵/۷۴	۶/۸۸	۶/۸۰	۷/۵۰	۶/۸۱	۷/۲۰	۶/۳۵	۶/۶۴	۶/۶۱	۶/۰۹	۵/۹۴	۵/۷۳	۶/۵۲													
۶/۰۸	۶/۷۷	۷/۴۷	۶/۴۰	۶/۱۵	۶/۸۸	۶/۰۰	۵/۱۸	۶/۶۷	۷/۴۴	۶/۴۹	۶/۹۸	۶/۱۷	۵/۸۳	۶/۵۳	۶/۰۲	۶/۱۴													

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - تابستان ۱۴۰۳

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	
-۱/۶۲	۵/۷۹	۵/۸۸	۴/۰۰	۶/۰۸	۵/۸۵	۰/۰۰	۵/۹۷	۵/۹۷	۰/۲۹	۵/۹۶	۵/۹۴	
-۲/۷۳	۳/۹۵	۴/۰۶	۷/۰۵	۴/۲۸	۴/۰۰	-۰/۵۲	۴/۱۵	۴/۱۷	۰/۱۸	۴/۱۳	۴/۱۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
-۶/۲۴	۵/۰۸	۵/۴۲	۳/۳۰	۶/۳۵	۶/۱۴	-۱/۷۳	۶/۳۶	۶/۴۷	-۱/۵۵	۶/۱۵	۶/۲۵	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
-۳/۷۱	۵/۳۴	۵/۵۵	۶/۸۸	۵/۵۷	۵/۲۱	-۰/۹۱	۵/۳۴	۵/۳۹	-۰/۳۶	۵/۳۷	۵/۳۹	بی‌تهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
-۷/۹۲	۶/۱۴	۶/۶۷	۷/۰۸	۷/۲۴	۶/۷۶	-۱/۸۶	۷/۴۱	۷/۵۵	-۱/۳۸	۷/۱۹	۷/۲۹	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
-۶/۱۶	۷/۴۰	۷/۸۹	۲/۶۷	۸/۰۷	۷/۸۶	-۳/۰۶	۷/۷۴	۷/۹۹	-۲/۷۹	۷/۷۳	۷/۹۵	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
-۵/۷۵	۵/۸۳	۶/۱۹	۴/۴۸	۶/۵۱	۶/۲۳	-۱/۱۲	۶/۱۰	۶/۱۷	-۱/۰۶	۶/۱۲	۶/۱۸	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۸/۴۰	۵/۱۵	۴/۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۴/۹۵	-۲/۰۹	۵/۱۵	۵/۲۶	۰/۱۶	۵/۱۳	۵/۱۲	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
-۰/۰۱	۶/۸۱	۶/۸۱	۱/۰۰	۶/۶۸	۶/۶۱	-۱/۱۲	۶/۲۷	۶/۳۵	-۰/۸۸	۶/۴۱	۶/۴۷	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
-۲/۴۹	۶/۲۱	۶/۳۷	۴/۳۳	۶/۸۱	۶/۵۳	-۲/۸۷	۶/۱۴	۶/۳۲	-۱/۸۷	۶/۲۴	۶/۳۶	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۹/۵۸	۶/۴۹	۷/۱۸	۱/۹۳	۷/۰۷	۶/۹۴	۱/۳۸	۶/۸۴	۶/۷۴	-۰/۷۲	۶/۸۱	۶/۸۶	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
-۲/۸۲	۷/۷۶	۷/۹۹	۲/۸۰	۸/۳۶	۸/۱۴	-۱/۷۵	۷/۵۵	۷/۶۹	-۱/۳۶	۷/۷۰	۷/۸۰	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
-۲/۰۲	۶/۱۷	۶/۳۰	۳/۱۱	۶/۲۳	۶/۰۴	-۰/۲۱	۶/۱۸	۶/۱۹	-۰/۰۸	۶/۱۸	۶/۱۹	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱/۴۷	۵/۵۷	۵/۴۹	-۰/۲۶	۵/۶۵	۵/۶۳	۰/۲۹	۵/۶۰	۵/۵۹	۰/۴۷	۵/۶۰	۵/۵۸	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
-۸/۲۱	۶/۱۳	۶/۶۸	۱/۲۴	۶/۲۳	۶/۱۵	-۲/۴۸	۶/۰۷	۶/۲۳	-۳/۱۰	۶/۱۰	۶/۳۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
-۴/۳۴	۶/۰۶	۶/۳۴	۲/۳۹	۶/۵۳	۶/۳۷	-۳/۱۳	۶/۲۴	۶/۴۴	-۲/۵۳	۶/۲۵	۶/۴۱	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
-۱/۷۲	۵/۳۲	۵/۴۱	۲/۹۳	۵/۴۶	۵/۳۰	-۱/۶۸	۴/۸۸	۴/۹۶	-۱/۳۵	۵/۰۲	۵/۰۹	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
-۰/۹۵	۶/۳۳	۶/۳۹	۲/۰۴	۶/۴۵	۶/۳۲	-۱/۲۴	۵/۶۶	۵/۷۳	-۱/۰۰	۵/۸۶	۵/۹۲	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۳/۸۱	۵/۷۴	۵/۵۳	۳/۷۳	۵/۵۶	۵/۳۶	-۰/۶۴	۵/۱۹	۵/۲۲	۰/۴۳	۵/۳۲	۵/۳۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
-۵/۸۴	۶/۱۴	۶/۵۲	۲/۸۷	۶/۷۱	۶/۵۲	-۱/۱۶	۶/۳۸	۶/۴۶	-۱/۴۲	۶/۳۸	۶/۴۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
-۴/۰۵	۵/۹۷	۶/۲۲	-۰/۱۹	۶/۲۳	۶/۲۴	۱/۳۹	۶/۱۰	۶/۰۲	۰/۲۷	۶/۱۰	۶/۰۹	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲/۶۴	۶/۲۷	۶/۱۱	-۱/۱۹	۵/۵۶	۵/۶۳	۴/۲۲	۵/۲۸	۵/۰۶	۲/۶۹	۵/۴۹	۵/۳۴	کمبود تقاضا در بازار
۴/۳۰	۶/۲۱	۵/۹۶	-۲/۸۶	۵/۶۶	۵/۸۲	۳/۵۹	۵/۷۶	۵/۵۶	۲/۵۷	۵/۸۱	۵/۶۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۱/۳۸	۶/۰۸	۶/۰۰	۳/۱۰	۵/۶۷	۵/۵۰	۲/۶۷	۶/۲۸	۶/۱۲	۲/۵۷	۶/۱۶	۶/۰۱	کمبود نیروی کار ماهر
۷/۳۸	۵/۸۷	۵/۴۷	۸/۸۳	۵/۳۵	۴/۹۲	-۰/۴۷	۵/۱۶	۵/۱۹	۲/۰۳	۵/۳۱	۵/۲۱	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۲۱	۴/۱۴	۳/۹۷	۸/۹۵	۴/۰۴	۳/۷۱	۸/۷۵	۴/۳۳	۳/۹۹	۷/۹۸	۴/۲۶	۳/۹۴	محدودیت دسترسی به آب
۳۶/۶۴	۴/۹۹	۳/۶۵	۱۳/۸۳	۴/۹۰	۴/۳۱	۲۸/۴۷	۶/۲۰	۴/۸۳	۲۸/۳۹	۵/۸۱	۴/۵۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
-۴/۱۳	۶/۵۸	۶/۸۷	۴/۸۲	۶/۴۳	۶/۱۳	-۱/۶۷	۶/۱۳	۶/۲۴	-۱/۴۸	۶/۲۴	۶/۳۳	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
-۴/۴۲	۵/۱۵	۵/۳۸	۴/۳۰	۶/۳۶	۶/۰۹	-۲/۴۲	۶/۳۹	۶/۵۴	-۱/۵۲	۶/۱۷	۶/۲۷	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در تابستان ۱۴۰۳، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک ها، ۳- بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت	۱	۲	۳	۴	۵
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	بهار ۱۴۰۳	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
اتاق تعاون ایران	بهار ۱۴۰۳	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی
	تابستان ۱۴۰۳	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی
اتاق اصناف ایران	بهار ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکتها و مؤسسات دولتی یا شهرداری در بازار
اتاق اصناف ایران	بهار ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
	تابستان ۱۴۰۳	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

اولویت اول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، در اتاق تعاون و اصناف ایران دشواری تأمین مالی از بانک ها عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانک ها و در اتاق تعاون و اصناف ایران غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون ایران بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار، عنوان شده است.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط			شاخص کل	
		میانگین		درصد تغییرات	میانگین		درصد تغییرات نسبت به * تابستان	فصل مشابه سال گذشته
		تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳		تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳		
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۵/۷۹	۶/۲۵	-۲/۳۱	۵/۸۵	۵/۹۹	۶/۲۱	۶/۲۶
	محیط علمی آموزشی	۵/۷۶	۵/۶۸					
	محیط فرهنگی	۵/۹۹	۵/۹۸					
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۹۲	۶/۰۵					
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۶۳	۵/۶۰					
	ساختار و عملکرد دولت	۶/۱۵	۶/۴۳					
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۵۰	۶/۵۲	۰/۷۳	۶/۶۵	۶/۶۰	۶/۲۱	۶/۲۶
	محیط مالی	۸/۳۰	۸/۳۶					
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۶/۰۵	۵/۸۲					
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۶/۰۶	۶/۰۹					

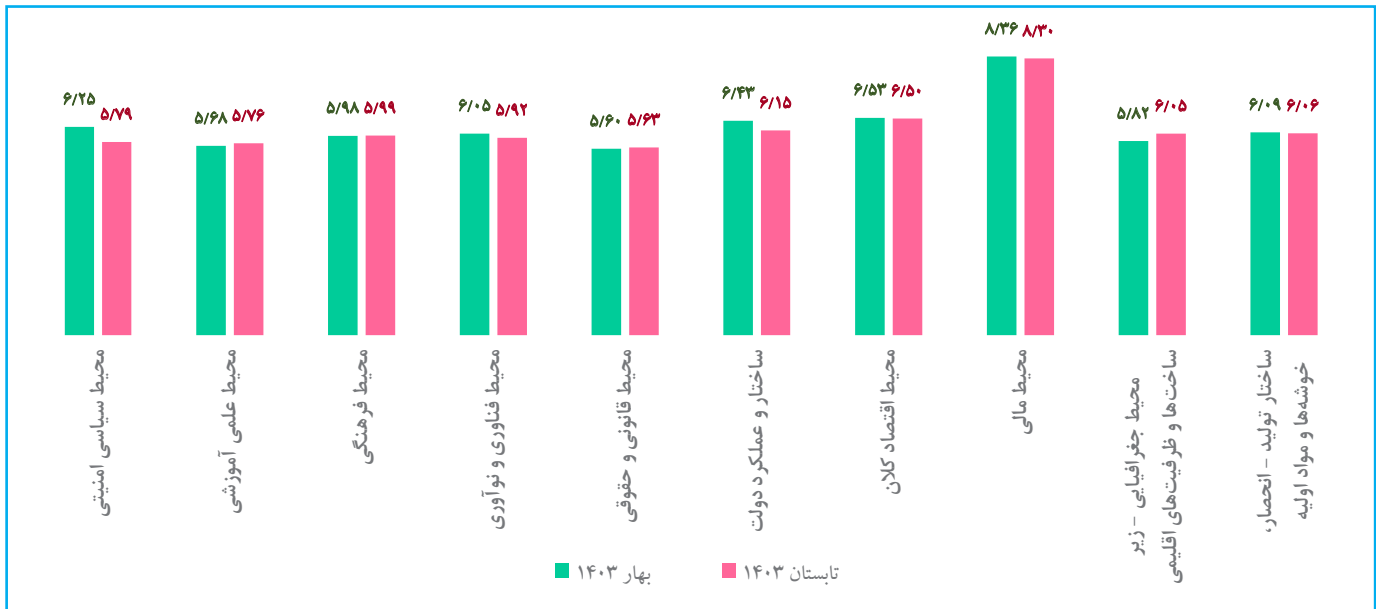
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۳، عدد ۶/۲۱ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۸۵ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۶۵ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد محیط حقوقی و قانونی با عدد ۵/۶۳ و محیط مالی با عدد ۸/۳۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

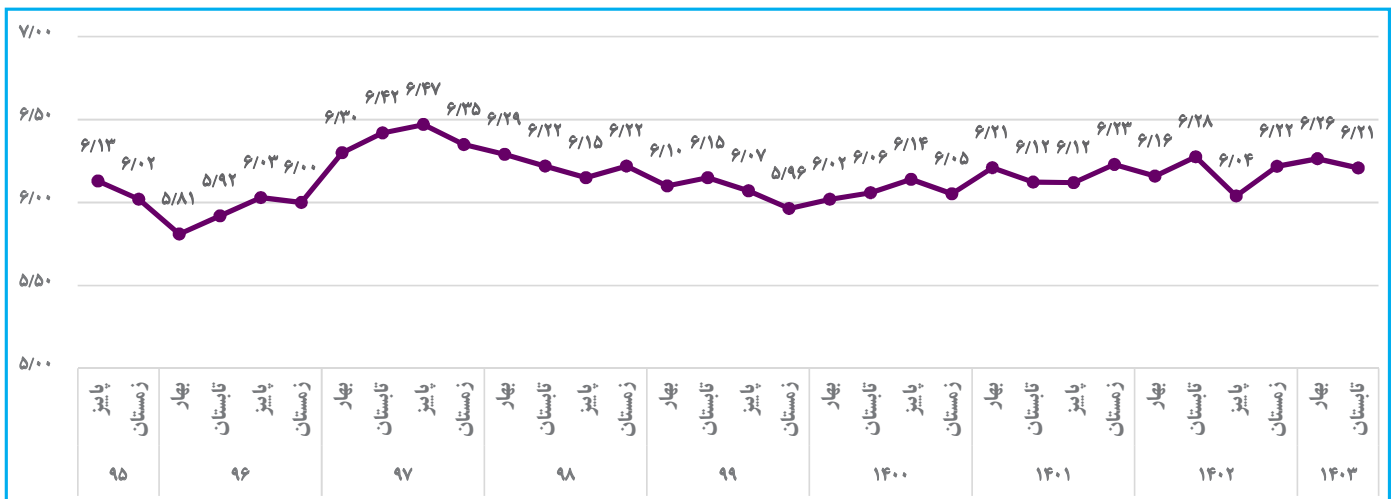
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل بهار ۱۴۰۳، دارای درصد تغییرات ۰/۸۷ است که به معنی اندکی مساعدتر شدن در شرایط کارآفرینی در فصل تابستان ۱۴۰۳ نسبت به فصل بهار ۱۴۰۳ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰/۱۰۶) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی مساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکن (نفر)						عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۲۰۰	۱۰۱-۲۰۰	۵۰-۱۰۰	۱۱-۴۹	۶-۱۰	کمتر از ۵	
۶/۰۵	۵/۸۱	۵/۹۶	۶/۰۴	۶/۰۸	۵/۸۵	
۳/۶۵	۳/۳۴	۳/۸۵	۴/۰۸	۴/۵۲	۴/۱۶	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۸۴	۶/۲۶	۶/۷۳	۶/۴۰	۶/۲۷	۵/۷۲	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۱۷	۵/۳۹	۵/۳۴	۵/۵۱	۵/۴۸	۵/۲۴	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۶۶	۷/۱۶	۷/۶۴	۷/۵۳	۷/۲۱	۶/۸۰	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۱۵	۷/۴۱	۷/۶۶	۷/۷۷	۷/۸۱	۷/۶۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۸۲	۶/۷۲	۶/۴۵	۶/۴۱	۵/۹۶	۵/۷۸	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۶۸	۴/۷۴	۴/۹۹	۵/۱۶	۵/۲۳	۵/۱۷	تمایل عمومی به خرید کالاهاى خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۰	۵/۸۵	۶/۱۷	۶/۵۹	۶/۳۸	۶/۴۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهاى غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۱۶	۵/۸۷	۵/۹۴	۶/۲۷	۶/۲۹	۶/۳۰	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۹۱	۶/۷۸	۶/۸۶	۶/۸۰	۶/۸۲	۶/۷۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۷۱	۷/۴۱	۷/۵۸	۷/۶۹	۷/۸۵	۷/۶۸	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۹۹	۶/۰۷	۶/۲۵	۶/۱۳	۶/۳۷	۶/۱۵	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۹۰	۵/۰۶	۵/۴۵	۵/۵۴	۵/۴۸	۵/۷۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۴	۶/۰۸	۵/۹۰	۶/۰۳	۶/۳۵	۶/۰۷	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۵/۸۲	۵/۶۵	۶/۰۴	۶/۲۰	۶/۴۴	۶/۳۵	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۴/۳۴	۴/۲۰	۴/۷۳	۴/۸۷	۵/۲۵	۵/۲۲	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۶۳	۴/۷۸	۵/۳۶	۵/۸۷	۵/۹۲	۶/۰۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۴۳	۴/۷۱	۵/۰۲	۵/۲۷	۵/۵۰	۵/۴۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۰۹	۶/۵۵	۶/۳۸	۶/۳۴	۶/۴۹	۶/۳۷	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۲	۶/۰۳	۶/۳۴	۶/۴۹	۶/۰۵	۵/۸۰	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۰۰	۴/۸۷	۴/۹۰	۵/۴۶	۵/۷۰	۵/۶۳	کمبود تقاضا در بازار
۶/۱۴	۵/۷۳	۵/۷۶	۵/۸۳	۵/۸۶	۵/۷۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۵۹	۶/۵۲	۶/۹۰	۶/۴۶	۶/۱۳	۵/۷۳	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۰۹	۴/۹۰	۴/۷۶	۵/۲۶	۵/۳۲	۵/۵۲	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۳۵	۴/۴۶	۴/۵۸	۴/۴۱	۴/۱۹	۴/۰۷	محدودیت دسترسی به آب
۶/۷۹	۶/۲۸	۶/۸۸	۶/۴۱	۵/۶۷	۵/۰۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۵/۸۲	۶/۱۶	۵/۸۰	۵/۹۵	۶/۵۳	۶/۴۴	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۴۴	۶/۵۰	۶/۵۰	۶/۱۹	۶/۴۹	۵/۸۸	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۵/۹۰	۶/۱۳	۵/۹۷	۵/۹۳	۵/۵۹	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۱۰	۴/۲۱	۴/۱۹	۴/۰۷	۳/۸۷	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۱۶	۶/۲۳	۶/۲۰	۶/۰۹	۵/۳۷	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۳۵	۵/۶۹	۵/۳۷	۵/۱۷	۵/۱۳	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۲۰	۷/۲۸	۷/۱۱	۷/۱۸	۷/۲۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۲۱	۶/۲۸	۶/۱۶	۵/۸۵	۴/۸۹	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۹۸	۵/۳۳	۵/۲۶	۵/۰۹	۴/۸۰	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۸	۶/۵۴	۶/۴۴	۶/۱۸	۵/۸۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۲۶	۶/۵۳	۶/۱۷	۶/۰۸	۵/۸۴	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۷۸	۷/۰۲	۶/۷۵	۶/۸۳	۶/۱۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۱	۷/۸۰	۷/۷۲	۷/۷۸	۷/۳۸	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۶	۶/۴۷	۶/۲۲	۶/۱۸	۵/۶۵	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۲	۵/۶۳	۵/۵۴	۵/۸۵	۵/۴۸	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۰۴	۶/۳۰	۵/۹۸	۶/۲۱	۶/۲۶	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۷	۶/۴۶	۶/۲۳	۶/۴۲	۶/۵۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۸۹	۵/۳۴	۵/۰۱	۵/۰۱	۴/۹۴	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۸۴	۶/۰۵	۵/۹۳	۵/۵۹	۶/۰۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۲۷	۵/۷۰	۵/۲۲	۵/۲۹	۴/۷۸	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۳۴	۶/۵۸	۶/۲۸	۶/۴۷	۶/۲۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۲۱	۶/۲۸	۶/۲۰	۵/۵۹	۵/۹۲	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۴۷	۵/۵۸	۵/۶۳	۵/۲۴	۵/۲۹	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۱	۶/۰۱	۵/۷۶	۵/۷۲	۵/۸۶	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۲۵	۶/۳۹	۶/۱۹	۵/۷۵	۵/۹۰	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۱۴	۵/۵۷	۵/۳۳	۵/۳۸	۵/۵۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۲۳	۴/۳۳	۴/۳۴	۴/۱۵	۳/۷۷	محدودیت دسترسی به آب
۵/۸۰	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۶۹	۵/۱۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۰۲	۶/۵۵	۶/۱۹	۶/۴۶	۶/۱۰	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۵/۹۳	۶/۳۳	۶/۲۹	۶/۴۴	۵/۳۸	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌هایی که ۱۰۱ تا ۲۰۰ کارکن دارند $۵/۸۱$ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با ۶ تا ۱۰ کارکن، $۶/۰۸$ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها بین ۱۱ تا ۱۵ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین $۶/۱۳$ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت ($۵/۵۹$) محیط کسب و کار هستند.

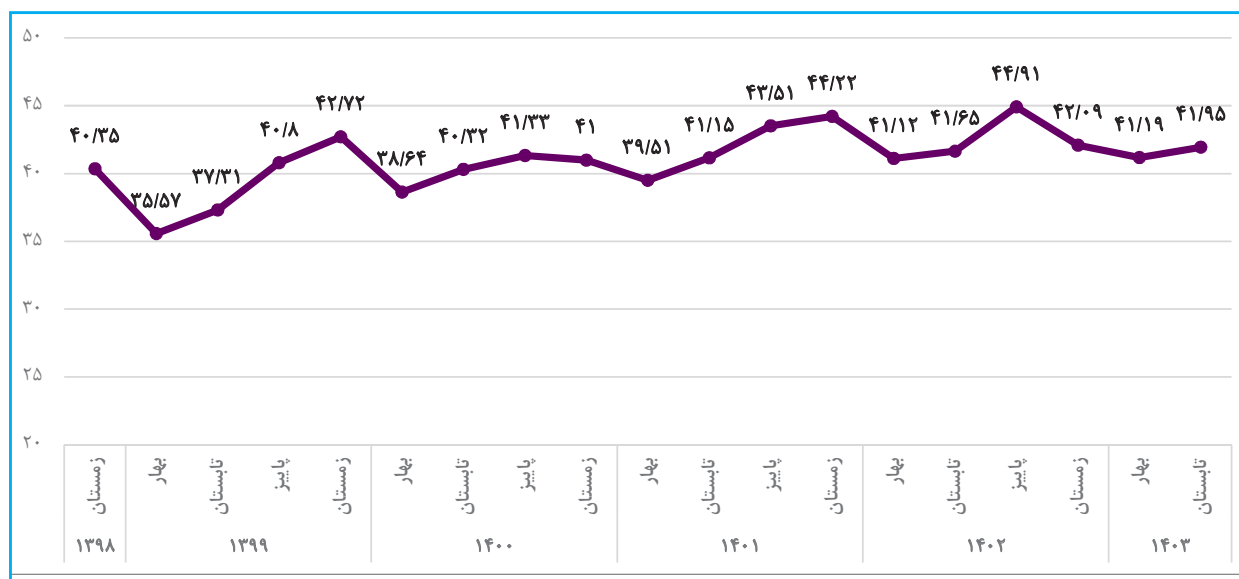
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، کمبود نیروی کار ماهر، محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۲۷۶۳ بنگاه) به طور متوسط با $۴۱/۹۵$ درصد ظرفیت اسمی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۴/۱۳	۴/۰۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۵	۶/۴۳	برداشتهای سلیقه‌های از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۳۷	۵/۵۴	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۱۹	۷/۴۷	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۷/۷۳	۷/۷۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۱۲	۶/۳۴	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۳	۵/۱۸	تأمیل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۱	۶/۴۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۲۴	۶/۱۸	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۶/۸۱	۶/۳۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۷۰	۷/۲۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۱۸	۶/۳۰	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۰	۵/۲۸	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۰	۵/۹۷	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۲۵	۶/۱۹	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۰۲	۴/۶۹	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۸۶	۵/۳۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۳۲	۵/۱۹	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۳۸	۶/۳۲	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۱۰	۶/۵۷	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۴۹	۴/۸۷	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۱	۵/۴۸	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۱۶	۶/۹۹	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۳۱	۴/۹۷	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۲۶	۴/۰۹	محدودیت دسترسی به آب
۵/۸۱	۶/۶۵	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۲۴	۵/۷۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۱۷	۶/۵۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۷۰	۵۰ تا ۷۰	۳۰ تا ۵۰	کمتر از ۳۰	
۵/۸۳	۵/۸۶	۶/۰۸	۶/۱۸	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۰۳	۴/۱۶	۴/۲۵	۴/۱۴	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۹۳	۵/۸۳	۶/۴۴	۶/۶۳	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۳۳	۵/۲۸	۵/۴۵	۵/۴۸	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۶/۸۸	۶/۹۷	۷/۴۲	۷/۷۵	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۰۰	۶/۰۴	۶/۳۰	۶/۲۰	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۹۷	۵/۲۳	۵/۲۸	۵/۱۳	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۱۹	۶/۴۶	۶/۴۵	۶/۶۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۴	۵/۹۶	۶/۴۶	۶/۶۸	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۸۰	۶/۷۱	۶/۷۴	۷/۰۲	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۸۱	۷/۴۹	۷/۶۳	۷/۸۴	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۲۱	۵/۹۶	۶/۲۵	۶/۳۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۷	۵/۵۱	۵/۵۸	۵/۶۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۲	۵/۹۲	۶/۱۰	۶/۳۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۱۶	۵/۹۷	۶/۳۱	۶/۶۹	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۰۱	۵/۰۵	۴/۹۴	۵/۱۰	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۷۳	۵/۷۶	۵/۸۵	۶/۲۰	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۲۸	۵/۳۰	۵/۲۵	۵/۴۸	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۲۸	۶/۱۲	۶/۵۳	۶/۷۵	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۷۹	۶/۰۹	۶/۲۷	۶/۴۹	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۱۲	۵/۵۴	۵/۶۷	۵/۸۵	کمبود تقاضا در بازار
۵/۶۷	۵/۹۰	۶/۰۱	۵/۷۴	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۸۹	۶/۱۷	۶/۴۳	۶/۳۴	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۳۵	۵/۲۲	۵/۳۸	۵/۲۸	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۹۳	۴/۱۹	۴/۴۹	۴/۶۵	محدودیت دسترسی به آب
۵/۲۲	۵/۷۵	۶/۳۳	۶/۳۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۳۸	۵/۹۳	۶/۲۶	۶/۳۴	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۱	۵/۹۲	۶/۳۰	۶/۲۹	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

برخی اقدامات انجام شده اتاق ها به منظور رفع موانع کسب و کار تابستان ۱۴۰۳

الف: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

- ❖ رفع ابهامات مصوبه دریافت مابه‌التفاوت ارزش از واردکنندگان با ابلاغ تصویب‌نامه هیأت وزیران
- ❖ اصلاح حريم‌ها و فواصل بين واحدهای توليدي به ویژه توليدکنندگان دام و طیور به استناد نامه وزير امور اقتصادی و دارایی به شماره ۸۰/۳۵۷۸۷ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۲۹
- ❖ مرتفع شدن مشکلات مقرراتی پرداخت هزینه دمو راژ کشتی‌ها به صورت ارزی با اصلاح مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شماره ۰۳/۱۰۶۷۹۹ مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۱۳
- ❖ رفع مشکل پیمانکاران در اخذ تمدید گواهینامه صلاحیت ایمنی پیمانکاران با ابلاغ تصویب‌نامه هیأت وزیران به شماره ۱۴۰۳/۰۵/۱۲ مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۱۲
- ❖ طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه تامین اجتماعی
- ❖ طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه کار
- ❖ مکاتبه و پیگیری شکایت موسسه البدر از سوریه از دو شرکت ایرانی بابت دریافت وجه معامله و عدم ارسال محصول (ماده شیمیایی) مورد معامله از طریق امور حقوقی اتاق ایران. -مکاتبه و پیگیری در خواست شرکت ایرانی جهت تامین مواد اولیه خود و اقدام به خرید از شرکت مالزیایی، و درخواست جهت اجرای تعهدات شرکت مالزیایی - مکاتبه و پیگیری درخواست شرکت ایرانی جهت خرید کالا از شرکت ویتنامی و پیگیری عدم تحویل بار توسط شرکت ویتنامی
- ❖ حذف شرط اجبار ارائه گواهینامه تایید صلاحیت ایمنی پیمانکاری در اسناد مناقصه بعد از طرح در شورای گفتگو و کمیته تخصصی معاونت حقوقی با پیگیری های کمیسیون انرژی و تشکل‌های مرتبط محقق گردید.
- ❖ بخشنامه شماره ۱۴۰۲/۱۳۵/۷۳ دفتر امور واردات گمرک ایران مبنی بر عدم ورود محمولاتی که توسط کامیون‌های ترانزیتی به مرزهای زمینی کشور وارد می‌گردند و فاقد مجوز ثبت سفارش و یا ثبت سفارش منقضی شده می‌باشند به کلیه گمرکات اجرائی کشور ابلاغ گردید که منجر به توقف کامیون‌ها در مرز شد. در همین راستا جلسات تخصصی با هماهنگی کمیسیون حمل و نقل، گمرک، مدیریت واردات، کارنه تیر و سازمان مبارزه با قاچاق کالا و ارز برگزار گردید و با مساعدت سازمان‌های ذی‌مدخل موضوع درخواست مجوز ثبت سفارش از حمل و نقل بین المللی منتفی اعلام گردید.
- ❖ عقد تفاهم نامه عملیاتی و کارآمدی با شورای سواحل مکران در نشست با دبیر شورای سواحل مکران، مقرر گردید تفاهم‌نامه عملیاتی و کارآمدی میان شورا و اتاق منعقد و کمیسیون به عنوان متولی و مجری تفاهم نامه در پروژه‌های منطقه مشارکت نمایند.
- ❖ مصوب شدن پیشنهادات کمیسیون فنی و مهندسی و احداث در خصوص بندهای مواد ۲۴ و ۲۸ قانون برنامه پنج ساله هفتم موضوع مدیریت بدهی‌های دولت و اوراق بهادار سازی بدهی‌های دولت به موسسات اعتباری و پیمانکاری طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که پیشنهاد و توسعه دامنه شمول آیین‌نامه به شرح ذیل ارائه گردید: مشاوران نیز مشمول آیین‌نامه گردند و وزارت اقتصاد مکلف است تا پایان سال اول برنامه هفتم بدهی دولت به مشاوران را نیز تبدیل به اوراق نمایند.
- ❖ تفاهم نامه کمیسیون و کانون صنایع غذایی و سازمان انرژی اتمی در خصوص پرتو دهی محصولات صنایع غذایی در راستای توسعه صادرات
- ❖ اخذ مجوز واردات موز در قبال صادرات سیب و رفع تعهدات ارزی
- ❖ حل و فصل تبصره بند (ث) تبصره قانون بودجه سال ۱۴۰۲ که مشکلاتی برای کارفرمایان و شرکت‌ها ایجاد نموده‌است و کارفرمایان مکلفند هنگام پرداخت یا تخصیص آن، طبق قوانین و مقررات و با احتساب پرداختی سایر اشخاص به حقوق‌بگیر مورد نظر مالیات متعلق را محاسبه، کسر و تا پایان ماه بعد ضمن تسلیم فهرست مشخصات حقوق‌بگیران پرداخت نمایند. که بعد از پیگیری، تبصره مذکور در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ اصلاح شد و تکالیف از دوش کارفرمایان برداشته و سامانه طراحی و تکالیف کسر مالیات بر عهده سازمان امور مالیاتی شد.

- ❖ اصلاح بخشنامه بانک مرکزی در خصوص اخذ مابه تفاوت نرخ ترجیحی ارز از واردکنندگان در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲
- ❖ که با پیگیری‌های کمیسیون و کمیته ارزی نهایتاً منتهی به اصلاح رویه و شفاف‌سازی در خصوص نحوه اجرای بخشنامه با بانک‌های عامل صورت گرفت. دایره شمول این بخشنامه که در ابتدا شامل کلیه واردکنندگان شده بود، محدود به واردکنندگان کالاهای اساسی با نرخ ترجیحی گردید و مهلت آن نیز از دوماه به شش ماه تغییر یافت.
- ❖ سازماندهی و هماهنگی برنامه انعقاد تفاهم نامه همکاری بین شرکت دانش بنیان و خرد مبین و اتاق اهواز در راستای ارتقاء سطح علمی دانش آموزان در مناطق کم برخوردار کشور

فدراسیون صنعت نفت ایران

- ❖ تصویب‌نامه هیئت وزیران مبنی بر حذف بند گواهی صلاحیت ایمنی پیمانکاران از آیین‌نامه اجرایی قانون برگزاری مناقصات در بند(۱) مصوبه شماره ۷۴۳۶۶ مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۱۱ اخذ گردید. لازم به توضیح است که این فرآیند طی دو سال گذشته (از سال ۱۴۰۱) توسط فدراسیون صنعت نفت ایران دنبال و از مسیر شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی پیگیری گردید.
- ❖ برای اولین بار مجوز حضور در کنفرانس اعضای کنوانسیون تغییر اقلیم سازمان ملل (COP) را طی بیست و هشت سال گذشته همراه با نمایندگان بخش دولتی در بخش آبی (بخش متعلق به سازمان ملل) دریافت نموده‌است. اتاق ایران در حال جمع‌بندی و معرفی نمایندگان بخش خصوصی به سازمان محیط زیست برای معرفی به سازمان ملل جهت حضور در COP29 در شهر باکو آذربایجان می‌باشد.

ب: اتاق تعاون ایران:

- ❖ برگزاری نشست تخصصی حمایت قضایی از تولید در تیر ماه با موضوع اهمیت و جایگاه قوه قضاییه در بهبود فضای کسب و کار و نیز استفاده از همه ظرفیت‌های قانونی این قوه برای پیگیری مطالبات فعالین اقتصادی
- ❖ نشست مشترک رئیس اتاق تعاون ایران با مدیران عامل اتحادیه‌های تعاونی و روسای اتاق‌های تعاون با هدف احصاء و ارائه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بخش مردمی تعاون به دولت چهاردهم در تیرماه
- ❖ نشست مشترک اتاق تعاون ایران با وزیر پیشنهادی اقتصاد، تعاون و کار و رفاه اجتماعی و جهاد کشاورزی به منظور تبیین برنامه وزرا در جمع تعاونگران و واگذاری امور سهام عدالت به تعاونی‌ها در مرداد ماه
- ❖ نشست روسای مناطق شش‌گانه با رئیس اتاق تعاون ایران به منظور بحث و تبادل نظر پیرامون اهمیت برنامه‌ریزی و ارزیابی عملکردها در شهریورماه
- ❖ نشست مشترک اتاق تعاون ایران با مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار در شهریور ماه

مشکلات و موانع کسب و کارها و پیشنهادات شکلها و انجمنها

مشکلات موجود	راهکارهای پیشنهادی
اتاق اصناف ایران	
نیاز به دریافت رسته های سیار در اصناف	افزایش پنج عنوان رسته سیار در هیات مقررات زدایی که منجر به فعالیت سازمان یافته و تحت نظارت این رسته های به صورت سیار می شود. (گل فروشی، کتاب فروشی، فروش ظروف، میوه فروش، لوازم جانبی موبایل)
مشکلات درگاه ملی مجوزها و مطالبات واحدهای صنفی	جلسات مستمر و به روز رسانی و بهبود مسایل انعکاس یافته تشکل های صنفی با درگاه تخصصی صدور مجوزهای صنفی و سامانه وصول مطالبات واحدهای صنفی
اصلاح آیین نامه آموزشگاه های راندگی در خصوص شرط حق تأهل موسس، مربی و مدرس	تصویب پیشنهاد اصلاح آیین نامه آموزشگاه های راندگی در خصوص شرط حق تأهل موسس، مربی و مدرس و همچنین رعایت حق مکتسب آموزشگاه هایی که پیش از ابلاغ آیین نامه جدید دارای شرایط بوده اند.
مشکلات دفاتر خدمات سلامت برای واحدهای صنفی در سراسر کشور	مذاکره جهت نهایی سازی تفاهم نامه با وزارت بهداشت جهت پیشگیری از مشکلات ایجاد شده توسط دفاتر خدمات سلامت برای واحدهای صنفی در سراسر کشور در مساله نظارت بهداشتی (که در مرحله انعقاد تفاهم نامه قرار دارد).
اقدامات مالیاتی	افزایش معافیت مالیاتی مشاغل از ۴۷,۵۰۰,۰۰۰ تومان در سال ۱۴۰۲ به ۱۰۰ میلیون تومان در سال ۱۴۰۳ و از ۱۰۰ میلیون به ۲۰۰ میلیون تومان در سال ۱۴۰۴ صدور بخشنامه ۲۰/۱۴۰۳/۱۱ مورخ ۱۴۰۳/۶/۷ توسط سازمان امور مالیاتی مبنی بر اینکه صرف اطلاعیه های خرید و بارنامه حمل، سند مثبت در آمدی برای طرف دوم (خریدار) محسوب نمی شود.
کاهش نسبت های سود فعالیت (این تا کد) برخی از رسته های صنفی از جمله رسته تعمیر موبایل و کالاهای تولید داخل که برای آنها توسط سازمان حمایت تولید کنندگان و مصرف کنندگان، ضریب سود مشخصی تعیین گردیده است.	
وقوع جرم در خصوص آسیب های از استفاده مواد نوظهور مواد دخانی بدون دود	ساماندهی سطح عرضه محصولات دخانی، ممنوعیت تولید، فروش، واردات و صادرات و هر گونه فعالیت ترویج مواد نوظهور و مواد دخانی بدون دود.
ضعف نظام توزیع و وجود مشکل در رساندن محصولات به بازار و مصرف کننده نهایی	- انعقاد تفاهم نامه با وزارت جهاد در راستای توزیع مویرگی اقلام و کالاهای اساسی توسط اتحادیه های صنفی و صنوف
- عرضه کالاهای تقلبی و قاچاق	- برگزاری نمایشگاه های بهاره و پاییزه و ... با محوریت اتاق اصناف ایران و تدوین شیوه نامه برگزاری فروش های فوق العاده و نمایشگاه های عرضه مستقیم کالا و خدمات و نمایشگاه های تخصصی صنفی به منظور تنظیم بازار و تأمین و عرضه محصولات از جمله نوشت افزار و ...
- اخلاف در بازار میوه و تره بار ناشی از عرضه برخی از اقلام با قیمت های نامتعارف	- راه اندازی فرآیند فاکتور الکترونیکی در میدان مرکزی میوه و تره بار شهرداری تهران و ...
موازی کاری در انجام بازرسی ها و به تبع آن افزایش نارضایتی از سوی صنوف	انعقاد تفاهم نامه همکاری با جهاد و حمایت در جهت تفویض اختیار و تقسیم وظایف در راستای انجام بازرسی های دوره ای و شکایت محور از واحدهای صنفی عمده فروشی و خرده فروشی

راهکارهای پیشنهادی	مشکلات موجود
<p>- پیاده‌سازی سامانه سیمبا در راستای رفع مشکلات مذکور و یکپارچه سازی اطلاعات</p> <p>- سهولت در امر نظارت بر واحدهای بازرسی در سطح کشور</p>	<p>عدم همسان سازی آمار و اطلاعات بازرسی از سوی مراجع مختلف از جمله تعزیرات، سازمان حمایت و اتاق اصناف ایران</p>
<p>در دست اجرا قرارگرفتن اپلیکیشن کالا به فی جهت بررسی شکایات مردمی و تسریع در انجام رسیدگی</p>	<p>طولانی بودن مراحل بررسی شکایات مردمی که گاهی اوقات به مراجع مختلف از جمله جهاد کشاورزی، تعزیرات و ... محول می‌شود.</p>
اتحادیه صنایع بازیافت ایران	
	<p>عمده پیگیری‌های معوق از دولت در تابستان ۱۴۰۳، تحت تأثیر تغییرات مرتبط با کابینه، وزرا و مدیران دستگاه‌های اجرایی عملاً معلق مانده‌است.</p>
<p>ضمن توافق با وزارتخانه‌های نیرو و صنعت، معدن و تجارت در جلسه صحن شورا، مقرر شد کارگروهی به منظور تنظیم تقویم قطعی برق صنایع در تابستان از حالت گسسته (یکروز در هفته) به پیوسته (یک هفته در سه ماه) و همزمان‌سازی آن با تعطیلات تابستانی واحدهای صنعتی تشکیل شود. هر چند که این موضوع با عدم تشکیل جلسات کارگروه و دفع‌الوقت وزارت نیرو و در نهایت تغییر وزیر، تا پایان تابستان اجرایی نگردید و عملاً شرایط وخیم قطعی برق ناگهانی صنایع ادامه یافت. این دبیرخانه پیگیر اجرای مصوبه یادشده از شورای گفتگو برای عملی نمودن آن در تابستان سال آینده است</p>	<p>موضوع قطعی برق صنایع در تابستان توسط خانه صمت استان تهران و این اتحادیه از شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی پیگیری شد.</p>
<p>در همکاری با مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب‌وکار وزارت امور اقتصادی و دارایی و شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، با سازمان امورمالیاتی توافق گردید که روش اجرای بند ۵ ماده قانون پابانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان به منظور ثبت خریدهای فاقد صورتحساب از سوی خریدار در جهت بسط شفافیت مالیاتی از سوی اتحادیه به آن سازمان پیشنهاد گردد. موضوع یادشده باتوجه به تغییر رئیس مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب‌وکار، در انتظار اخذ نوبت رسیدگی و پیگیری مجدد است.</p>	<p>مشکلات مالیاتی اعضای اتحادیه و فعالان صنعت بازیافت ناشی از خرید از فعالان غیررسمی</p>
	<p>همکاری رئیس سابق مرکز بهبود محیط کسب‌وکار در ارسال مکاتباتی با سرپرست دادسرای ناحیه ۳۷ و معاون قضایی دادستان در حمایت از حقوق فعالان کسب و کار زنجیره بازیافت و تأکید بر حقوق عامه و جلوگیری از اخلاف در رقابت و زورگیری توسط عوامل شهرداری‌ها، سبب گردید رئیس کل دادگستری استان تهران در مکاتبه‌ای با وزیر صنعت، معدن و تجارت و شهردار تهران اقدامات انجام‌شده در خصوص صدور مجوزهای خدمات جمع‌آوری را پیگیری نموده و بر امکان پیگرد قضایی ترک فعل وزیر صمت و اخلاف در رقابت توسط شهرداری‌ها برای فعالان کسب‌وکار تأکید نماید.</p>

مشکلات موجود	راهکارهای پیشنهادی
اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران	
مشکل بیش از ۳۵ واحد تولیدی هیدروکربنی در خصوص رفع تعهد ارزی در سامانه نیما برطرف نشده و متاسفانه نحوه ایفای تعهدات ارزی این شرکت‌های تولیدی صادرات محور که نقش بسزایی در اشتغالزایی بیش از هزاران نفر داشته و همچنین صادرات محصولاتشان نقش بسیار موثری در ارزآوری به کشور را دارد، همچنان بلا تکلیف مانده و منجر به افت شدید صادرات و تعطیلی واحد های هیدروکربنی گردیده است.	بازنگری عوارض صادراتی فهرست مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی
اعتراض در خصوص تهیه لیست مواد خام و نیمه خام و تعیین قطعی میزان عوارض در سال ۱۴۰۳ موضوع بند (ژ) تبصره (۶) قانون بودجه سال جاری	
درخواست در دستور کار قرار دادن رسیدگی اعتراض به اجرا نشدن ماده (۲۴) و آیین نامه ماده (۳۰)	
درخواست تسریع در دستور کار قرار دادن به اجرا نشدن ماده (۲۴) و آیین نامه ماده (۳۰)	
اخذ ۱۰ درصد از کرایه حمل مایعات نفتی و گازی صادراتی توسط ناوگان دریایی غیر ایرانی	بانک مرکزی مبنی بر اعلام نرخ ارز محاسباتی در هزینه‌های بندری، با توجه به صراحت نامه در خصوص نرخ ارز اعلامی نرخ های سامانه ETS به صورت اسکانس و حواله در تواتر روزانه و دسترسی آن برای عموم، لازم به ذکر است که سازمان محترم بندر و دریانوردی که متولی دریافت هزینه‌های بندری می‌باشد، اقدام به دریافت هزینه‌های مذکور با نرخ ارز اسکانس مرکز مبادله نموده و این امر خلاف قانون و مقررات تعیین شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بوده و سازمان نامبرده موظف به عودت مابه‌التفاوت اخذ شده می‌باشد.
اعلام نرخ ارز محاسباتی در هزینه های بندری توسط بانک مرکزی	
مشکل رفع تعهد ارزی شرکتهای هیدروکربنی	
انجمن صنایع نساجی ایران	
مشکلات مربوط به نقدینگی و تأمین مالی واحدهای تولید همچنان پابرجاست مواجه است.	
مشکلات مربوط به قبوض گاز و برق و هزینه‌های هنگفت مطالبه شده تحت عنوان بدهی معوقه یا ترانزیت و ... همچنان تکرار می‌شود.	
مشکلات مربوط به مبادلات ارزی با عراق به مشکلات قبلی اضافه شده است.	